

VIATA SFÂNTULUI NIFON AL CONSTANȚIANEI: VEDEREA ÎNFRICOȘĂTOAREI JUDECĂȚI

Introducere¹

Literatura apocaliptică bizantină a fost suficient de prolifică încât să atragă în mod special, în ultimele zeci de ani, atenția bizantinologilor², care au încercat analiza și implicațiile ei din multiple perspective: teologice, istorico-politice, literare. Un recent inventar al izvoarelor apocaliptice scrise în limba greacă, datate între anii 500-1500³, a scos la iveală un număr de 50 de texte, de diverse dimensiuni, aflate în 688 manuscrise. O creștere a interesului pentru acest tip de literatură s-a observat, pe de o parte, în secolul al X-lea, legat de așteptarea eshatologică a anului 1000⁴ și ulterior legată de declinul Imperiului, cu un vârf în secolul al XV-lea, marcat decisiv de căderea Constantinopolului din 1453. Între aceste izvoare, se remarcă trei dintre ele, de o amploare neobișnuită și cu o influență pe măsură, toate de origine constantinopolitană,

¹ Lucrare realizată în cadrul Departamentului de valorizare a tezaurului patristic al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.

² Amintim aici mai ales lucrările de pionierat ale lui Paul J. Alexander, *The Byzantine Apocalyptic Tradition*, Berkeley, Los Angeles, London, 1985; Gerhard Podskalsky, *Byzantinische Reicheschatologie. Die Periodisierung der Weltgeschichte in den vier Grossreichen (Daniel 2 und 7) und dem tausendjährigen Friedensreiche (Apok. 20). Eine motivgeschichtliche Untersuchung* (Münchener Universitäts-Schriften, Reihe der philosophischen Fakultät 9), Munich, 1972; Agostino Pertusi, *Fine di Bisanzio e fine del mondo. Significato e ruolo storico delle profezie sulla caduta di Costantinopoli in Oriente e in Occidente* (Istituto storico italiano per il Medio Evo, *Nuovi Studi Storici* 3), ed. E. Morini, Rome, 1988.

³ András Kraft, „An inventory of Medieval Greek Apocalyptic Sources (c. 500–1500 AD): Naming and dating, editions and manuscripts”, *Millennium. Jahrbuch zu Kultur und Geschichte des ersten Jahrtausends n. Chr.*, vol. 15, 1, 2018, pp. 69-143.

⁴ Paul Magdalino, „The Year 1000 in Byzantium” în Paul Magdalino (ed.), *Byzantium in the Year 1000*, Brill, Leiden, Boston, 2003, pp. 233-270, în special p. 244 și următoarele.

date în secolul al X-lea: *Viața Sfântului Andrei cel nebun*⁵, *Viața Sfântului Vasile cel Nou*⁶ și *Viața Sfântului Nifon al Constanțianeii*. Succesul, mai ales al ultimelor două, pe lângă conținutul lor teologic și ascetic se datorează cred, viziunilor eshatologice pe care le conțin: viziunea Sfintei Teodora despre ieșirea sufletului și vămile văzduhului din *Viața Sfântului Vasile cel Nou* și vederea Judecății de Apoi prezentă în ambele, în redactări independente, dar receptate ulterior de Biserică aproape canonic.

Misterioasa *Viață* a Sfântului Nifon, nu și-a descoperit încă toate necunoscutele mai ales datorită prea puținelor referințe istorice din cuprinsul ei, și multiplelor anacronisme, însă câteva lucruri se pot spune destul de limpede: Nifon este născut într-o familie creștină din cetatea Halmyropolis, identificată de L. Ryden⁷ cu Halmyros din Golful Pagasetic (Magnesia), în zona portului Volos de azi. O ipoteză mult mai interesantă pentru noi, a adus recent în atenție Albrecht Berger⁸, care socotește că Harmacyropolis este de fapt cetatea dobrogeană Halmyris, din apropierea satului Murighiol de astăzi, ajunsă foarte cunoscută azi datorită descoperirii în

⁵ *Vitae Andreae Sali*, BHG 115z-117k, ed. Lennart Rydén, *The Life of St. Andrew the Fool*, vol. 1, *Introduction, testimonies and Nachleben, indices*, vol. 2, *Text, translation and notes, appendices (Studia Byzantina Upsaliensia 4, 1-2)*, Uppsala, 1995.

⁶ *Vita sancti Basilii iunioris*, BHG 263-264f. Ediție critică a textului grec integral din *Mosquensis Sinod. gr. 249* în Denis Sullivan, Alice-Mary Talbot, Stamatina McGrath, *The Life of Saint Basil the Younger. Critical Edition and Annotated Translation of the Moscow Version (Dumbarton Oaks Studies XLV)*, Washington D.C., 2014 [ediție în limba română: *Viața Sfântului Vasile cel Nou. Vămile văzduhului și vederea Înfrișătoare Judecăți*, trad. Laura Enache, studiu introductiv de Petre Guran, ediție de Pr. Dragoș Bahrim (*Teologie bizantină 2*), Editura Doxologia, Iași, 2020]; o altă ediție critică a textului grec din *Athoniensis Dionysiou 107* și a textului slavon din manuscrisul din secolul al XI-lea, *Mosquensi Egorov 162* la T.V. Pentkovskaya, L.I. Shchegoleva, S.A. Ivanov, *Житие Василия Нового в древнейшем славянском переводе. т. I: Исследования. Тексты*, Moscova, 2018.

⁷ Lennart Rydén, „The Date of the Life of St Niphon, BHG 1371z”, în S.-T. Teodorsson (ed.), *Greek and Latin Studies in Memory of Cajus Fabricius (Studia Graeca et Latina Gothoburgensia 54)*, Gothenburg, 1990, pp. 33-40.

⁸ Albrecht Berger, „Einige bemerkungen zur textgeschichte des Bios des Nephon von Konstantiane”, în André Binggeli, Vincent Déroche (éd.) avec la collaboration de Michel Stavrou, *Mélanges Bernard Flusin*, Paris, 2019 (*Travaux et Mémoires 23/1*), p. 56.

ruinele basilicii sale episcopale a moaștelor Sfinților martiri Epictet și Astion.

Datorită inteligenței sale, Nifon este adus la Constantinopol de către un ofițer, Savatie, prieten cu tatăl său, Agapit, care-l găzduiește în locuința și familia sa, ca pe propriul fiu. Se ocupă de educația sa, oferindu-i tot ce era mai bun în acele vremuri. Ajuns la adolescență, tânărul Nifon, măcinat și de înstrăinarea timpurie, ajunge să cadă în păcate, până la sodomie și pedofilie. Este poate singura hagiografie care menționează astfel de căderi ale unui viitor sfânt. Își vine însă în sine, se întoarce la Dumnezeu cu multă pocăință și urmează o perioadă de asceză extremă, direct proporțională cu abisul căderii pe care o trăise. Are parte de un război cumplit de la diavol, care își cere drepturile din partea celui care lucrase cu multă râvnă cele ale lui. Rezistă acestor noi ispitiri și primește în același timp nenumărate descoperiri de la Dumnezeu și viziuni. Cea mai spectaculoasă dintre toate rămâne vederea Judecării de Apoi, singurul text bizantin cu acest conținut, alături de cel din *Viața Sfântului Vasile cel Nou*⁹. Ulterior, Nifon ajunge episcop al Constanțianeii, localizată ipotetic în apropierea Alexandriei, însă într-o analiză recentă, Serghei Ivanov¹⁰ a ajuns la concluzia că nu poate fi decât de Constanțiana, capitala Ciprului, care se numea, de fapt, în secolul al IV-lea, Salamina. *Viața Sfântului Nifon*, mai mult decât o biografie și hagiografie este o narațiune care recapitulează întreaga învățătură ascetică a creștinismului răsăritean (în spiritul textelor filocalice sau a celor de „suflet folositoare”¹¹), de aceea, în acest spirit, prima ediție românească recentă, din 1994, urmând celei grecești care a stat la baza ei, a avut explicitat

⁹ *Vita sancti Basilii iunioris*, IV, 7 - V, 144, *The Life of Saint Basil the Younger*, pp. 364-698 [TB 2, pp. 233-429].

¹⁰ Serghei A. Ivanov, „К датировке жития св. Нифонта (BHG 1371z)”, *Византийский Временник* 58, 1999, pp. 72-75.

¹¹ Nu avem de-a face cu un caz singular. Și alte hagiografii bizantine aspiră la același statut. Un exemplu ar fi *Viața Sfântului Chiril Fileotul: Nicolas Kataskepenos. La vie de Saint Cyrille le Phileote moine byzantin († 1110)*, introduction, texte critique, traduction et notes par Étienne Sargologos (*Subsidia Hagiographica* 39), Bruxelles, 1964 [traducere românească în: Nicolae Kataskepenos, *Sfântul Chiril Fileotul – Viața ca Filocalie*, trad. Laura Enache, ediție de Diac. Ilarion Argatu, *VHPF* 14, Editura Doxologia, Iași, 2020].

în titlu acest lucru, numindu-se „Un episcop ascet. Sfântul Nifon al Constanțianei”¹².

Versiunea largă a textului a avut o circulație destul de restrânsă, fiind păstrată în 18 manuscrise grecești din secolele XII-XVIII și a cunoscut o singură ediție serioasă modernă, a lui Aleksandr Vasiliievici Rystenکو, tipărită în 1928 la Odessa, după moartea acestuia, survenită în 1915. Din păcate, această ediție a fost foarte puțin cunoscută, datorită vitregiilor istoriei, însă a fost readusă în atenția lumii academice prin reeditarea ei anastatică la Leipzig în 1982. Volumul lui Rystenکو este deosebit de important și prin faptul că, pe lângă versiunea greacă largă, conține și alte două versiuni grecești prescurtate (*epitome*) și două traduceri slavone. O altă ediție, a unei versiuni scurte, a realizat episcopul de Leontopolis, Sofronios Eustratiades în 1936¹³. În prezent Albrecht Berger, secondat de Vasileios Marinis și Serghei Ivanov, lucrează la așteptata ediție critică.

Pentru cultura română, *Viața Sfântului Nifon* a fost resemnificată datorită analizelor Academicianului Sorin Dumitrescu, care a acreditat, în teza sa de doctorat¹⁴, ideea că *Viața Sfântului Nifon* este principala sursă hagiografică pentru reprezentările din frescele medievale moldovenești ale acesteia. Ipoteza domnului Dumitrescu cred că rămâne deocamdată la nivel de conjectură și poate fi, la o analiză atentă, cel puțin pusă sub semnul întrebării. Este foarte posibil ca pictorii medievali să fi cunoscut această *Viață* și la fel de posibil este să nu o fi cunoscut și folosit și să se fi bazat pe

¹² *Un episcop ascet. Sfântul Nifon al Constanțianei*, trad. Arhim. Petroniu Tănase, Mănăstirea Sihăstria, 1994. O altă ediție a traducerii se poate afla și la Editura Anastasia: *Viața și Învățăturile Sfântului Ierarh Nifon*, carte apărută cu binecuvântarea PS Eftimie al Romanului și Hușilor, Editura Anastasia, București, 2002. Tot aici aflăm și extrasul viziunii Judecății de Apoi: *Vedenie asupra Înfricoșătoarei Judecăți a Sfântului Nifon al Constanțianei*, Editura Anastasia, București, 2004. Traducerea a fost făcută, din păcate, după o parafrază neogreacă ce are la bază manuscrisul *Dionysiou 198 (Lambros 3732)*, publicată de Arhimandritul Hristodoulos de la Mănăstirea Paraclitu, plină de prescurtări și aproximări ale textului: *Ένας άσκητής επίσκοπος: Άγιος Νήφων επίσκοπος Κωνσταντιανής, Oropos Attikis*, 2013¹³.

¹³ Sophronios Eustratiades, „Ο όσιος Νήφων, επίσκοπος Κωνσταντιανής τής κατὰ Ἀλεξάνδρειαν”, *Έκκλησιαστικός Φάρος*, 35, 1936, pp. 204-231.

¹⁴ Sorin Dumitrescu, *Chivotele lui Petru Rareș și modelul lor ceresc. O investigare artistică a bisericilor-chivot din nordul Moldovei*, Editura Anastasia, București, 2001.

schite inspirate din reprezentări similare din lumea ortodoxă. În același timp, Sorin Dumitrescu, neinvestigând circulația textului în perioada medievală, limitându-se la interpretarea imaginilor, nu a luat în calcul și influența viziunii mult mai ample a Judecății de Apoi din *Viața Sfântului Vasile cel Nou*, care pare să fi circulat mai mult decât cea a lui Nifon.

Se păstrează câteva vechi manuscrise românești, ce conțin textul larg al *Vieții Sfântului Nifon*. Am identificat pentru moment doar trei: *BAR rom. 2670* (mijl. sec. XVIII), *BAR rom. 199* (Căldărușani, înc. sec. XIX) și *Mănăstirea Secu 73* (înc. sec. XIX), toate conținând copii ale unei singure traduceri, târzii¹⁵. De asemenea, un extras al vedeniei Judecății de Apoi, din aceeași traducere, se găsește în miscelaneul patristic din *BAR rom. 2570*, ff. 116-125^v, copiat la 1780 de ierodiaconul Grigorie din Episcopia Râmnicului. Analiza detaliată a acestor „urme” ale fascinantei hagiografii a Sfântului Nifon o vom publica în noua ediție a *Vieții Sfântului Nifon*, cu traducere din greaca veche, a maicii Paraschiva Enache, după ediția lui A.V. Rystenکو, aflată în pregătire la Editura Doxologia.

Publicăm deocamdată, în articolul de față, viziunea Judecății de Apoi, care este și singura parte a *Vieții* existentă într-o ediție îmbunătățită, după cea a lui Rystenکو, publicată de Vasileios Marinis din *Dumbarton Oaks Papers*, 2017¹⁶.

Pr. Dragoș BAHIRM

Dar ascultați, fraților, și o altă povestire înfricoșată și cutremurătoare pe care, văzând-o dreptul într-una din zile a căzut în mare spaimă și frică. Într-una din zile, după ce a săvârșit el canonul de noapte, cum avea obiceiul să doarmă pe piatră, când era pe la miezul nopții, ședea priveghind și luând aminte la înălțimea cerului, fiind o noapte cu lună și stele. Cum ședea el așa singur, amintindu-și păcatele sale, plângea cu amar, amintindu-și sieși ceasul înfricoșat al Judecății. Dar șezând el și plângând, dintr-odată privește și iată,

¹⁵ Datoresz, cu mulțumiri, informația aceasta părintelui Filotheu Bălan, care a comparat manuscrisele menționate aici.

¹⁶ Vasileios Marinis, „The Vision of the Last Judgment in the *Vita* of Saint Niphon (BHG 1371z)”, *Dumbarton Oaks Papers*, 71, 2017, pp. 193-227, text grec la pp. 203-227.

s-a ridicat tăria cerului ca o pânză de in¹⁷ și vede îndată pe Domnul nostru Iisus Hristos foarte mare, stând în văzduh în tărie, iar în jurul Lui stătea toată puterea cerurilor cu frică și cutremur: îngeri, arhangheli, și cete înfricoșătoare și nemaipomenite, ca albinele, cu rânduială și frică și evlavie multă¹⁸.

Apoi dă semn Domnul strategului unei cete și a venit înaintea Lui cu spaimă și, înfricoșându-se foarte, zice către el: „Mihaile, Mihaile, căpetenia legământului, ia tronul cel de foc al slavei Mele, împreună cu ceata ta, și mergi în valea Iosafat¹⁹ și acolo pregătește-l, ca vestitor al venirii Mele. Căci a venit ceasul Judecății, ca să ia fiecare după faptele lui – căci voi face aceasta degrab pentru că ziua aceea este la uși.

*Eu voi răsplăti*²⁰ celor ce slujesc idolilor, iar pe Mine, făcătorul, M-au lepădat. Cei care au cinstit pietre și lemne²¹ care au fost date spre slujirea lor, aceștia toți vor fi zdrobiți ca vasele olarului²², vrăjmașii Mei, ereticii, cei care au îndrăznit să mă despartă pe Mine de Tatăl Meu, cei care au îndrăznit să coboare pe Mângâietorul Meu Duh la făptură. Vai lor și osândeii lor care îi așteaptă.

Iar celor ce M-au răstignit, iudeilor, care nu au crezut în Mine, Mă voi arăta lor. Mie Mi s-a dat puterea, cinstea și stăpânirea²³. Eu judec cu dreptate. Aceștia Îmi ziceau la Cruce: *Vai, Cel ce strici Templul, mântuiește-Te pe Tine Însuși*²⁴. *A Mea este răzbunarea. Eu voi răsplăti*²⁵ neamului acestuia strâmb și viclean, Eu judec și mustru și umplu de rușine multă și de pedeapsă, pentru că le-am dat acestora vreme de pocăință și nu au luat aminte la Mine.

Eu celor din Cain și Set le-am dat timp, vreme de ani de zile, ca să se pocăiască și nu au luat aminte la Mine, Eu voi lucra răzbunarea și asupra acestora²⁶. Și pe sodomiții care au spurcat văzduhul și pământul cu duhoarea lor, Eu i-am ars și iarăși îi voi arde, pentru că s-au scârbit de plăcerea Duhului Sfânt și au iubit plăcerea diavolului.

¹⁷ Cf. Apoc. 6, 14; Fapte 10, 11; 11, 5.

¹⁸ Cf. Dan. 7, 10.

¹⁹ Locul Judecății de Apoi, potrivit cu Ioil 3, 2, 12.

²⁰ Rom. 12, 19; Evr. 10, 30; cf. Deut. 32, 35.

²¹ Cf. Apoc. 9, 20.

²² Ps. 2, 9; Apoc. 2, 27.

²³ Cf. Dan. 7, 14.

²⁴ Mc. 15, 29-30.

²⁵ Rom. 12, 19; Evr. 10, 30; cf. Deut. 32, 35.

²⁶ Cf. Deut. 32, 35; Rom. 12, 19; Evr. 10, 30; Apoc. 19, 2.

*Eu voi răsplăti*²⁷ adulterilor și celor fără de minte, întunecaților, *armăsarilor celor înnebuniți după femei*²⁸, celor care nu s-au îndestulat cu propriile femei, ci s-au dus în adâncul focului²⁹, din pricina lipsei de minte, trași de căpăstru de satana. Căci nu au auzit că este *înfricoșător să cazi în mâinile lui Dumnezeu celui Viu*³⁰, nu s-au spăimântat. Iar Eu voi săvârși mânia mea asupra lor. Le-am dat lor vreme de pocăință și nu s-au pocăit.

Îi voi lua și pe furii cei care au lucrat și ucideri și multe lucruri cumplite au făcut. Eu îi voi arunca în tartar pe toți cei care au făcut multe rele și nu s-au pocăit. Eu le voi arăta lor cum trebuie să se supună lui Dumnezeu și poruncilor Lui. Tuturor acestora Eu le-am dat vreme de pocăință și nu au luat aminte la ea. Unde este lucrarea lor? Prin urmare, fiindcă nu au păzit pocăința pe care le-am dat-o lor, ci M-au disprețuit, îi voi umple pe ei de rușine și amărăciune și durere și ardere. Căci le-am dat lor pildă și exemplu pe fiul risipitor³¹ și pe mulți alții, ca să nu deznădăjduiască, dar ei au disprețuit poruncile Mele și pe Mine M-au lepădat. S-au scârbit de Mine și au iubit desfrânarea. Pe Mine M-au disprețuit și s-au slujit pe ei înșiși prin păcat. Așadar, să se ducă în văpaia pe care au aprins-o.

Eu și pe cei ce mor ținând minte răul îi voi preda cumplitei tulburări, fiindcă nu au iubit pacea Mea, ci cu mânie și-au cheltuit viața lor în amărăciune și înverșunare. Eu sunt gata să le răsplătesc, fiindcă au fost rușinați și nu s-au străpuns³². Eu îi voi nimici și pe lacomi și pe cămătari și pe cei care fac din iubirea de argint o a doua idolatrie³³ și voi aduce asupra lor toată răzbuinerea Mea, pentru că și-au pus toată nădejdea lor în aur, iar pe Mine M-au lepădat ca pe Unul Care nu le pot purta de grijă. Eu îi voi lepăda și pe creștinii mincinoși care spun că nu este învierea morților, ci metempsihoză. Pe toți aceștia, precum ceara, îi voi topi în gheena și îi voi arde în foc și atunci le voi arăta lor învierea din morți.

²⁷ Rom. 12, 19; Evr. 10, 30; cf. Deut. 32, 35.

²⁸ Ier. 5, 8.

²⁹ Cf. Apoc. 9, 1-2.

³⁰ Evr. 10, 31.

³¹ Cf. Lc. 15, 11-32.

³² Nu s-au pocăit.

³³ Cf. Col. 3, 5.

Iar pe magii și fermecătorii și cititorii în stele și ghicitori îi voi zdrobi cu năprasnică zdrobire și ca pleava îi voi vântura spre nimicire. Și pe cei ce beau vin cu alăute și timpane³⁴ îi voi pierde și îi voi doborî în adânc. Pe Mine M-au lepădat, *a Mea este răzbunarea. Eu voi răsplăti*³⁵ ca Unul care sunt drept. Vai celor ce cântă, și dănuțiesc, și spun vorbe de rușine și cei ce își închipuie lucruri mărețe despre ei înșiși, cei care se joacă cu umbra lor³⁶. Eu cu dreptate și fără părtinire îi voi arde pe ei spre curățire³⁷. Căci i-am chemat și nu au ascultat, ci M-au batjocorit. Viermele va mânca inimile lor³⁸. Căci am pus tuturor înaintea mila și pocăința și nimeni nu a luat aminte la Mine.

Iar pe cei ce disprețuiesc Sfintele Scripturi pe care le-a revărsat Duhul Meu prin gurile sfinților Mei îi voi da negurii. Și pentru că au batjocorit poruncile Mele și au râs de ele, voi râde și Eu de ei și, umplându-i de rușine, îi voi preda focului. Iar cei atrași de vrăji ca spre un doctor și cei care și-au pus nădejdea lor în sabie, în secure și în secerile lor și în altele, îi voi cerceta pe fiecare dintre ei și atunci vor cunoaște că trebuiau să nădăjduiască în Dumnezeu și nu în lucrurile lor. Mie vă împotriviți și vă opuneți, putere neavând? *A Mea este răzbunarea, Eu voi răsplăti*³⁹.

Voi răsplăti de asemenea împăraților și dregătorilor care pururea amărăsc numele Meu prin nedreptate. Căci au judecat cu fărădelege și nedreptate în mândrie și dispreț. Nedreptățind pe oameni, au luat daruri și au schimbat dreptatea pe nedreptate. Dar Eu nu sunt așa. Căci puterea Mea nu primește daruri. Prin urmare, după răutatea lor, îi voi nimici pe ei, ca Domn și Dumnezeu. Atunci vor cunoaște că *Eu sunt înfricoșător și iau duhurile căpeteniilor*. Atunci vor pricepe că *sunt înfricoșător mai presus de împărații pământului*⁴⁰. Vai lor și osândeii care-i așteaptă. Căci *au scrâșnit dinții lor*⁴¹ și *au vărsat sânge nevinovat, sângele fiilor și fiicelor Mele*⁴².

³⁴ Cf. Isaia 5, 12.

³⁵ Rom. 12, 19; Evr. 10, 30; cf. Deut. 32, 35.

³⁶ Adică sunt îngâmfați, plini de sine.

³⁷ Is. 1, 25.

³⁸ Cf. Is. 66, 24; Mc. 9, 48.

³⁹ Rom. 12, 19; Evr. 10, 30; cf. Deut. 32, 35.

⁴⁰ Ps. 75, 13.

⁴¹ Ps. 34, 16.

⁴² Ps. 105, 38.

Cărei urgii îi voi preda pe păstorii plătiți care nu sunt păstori⁴³, care au stricat via Mea și au împrăștiat oile Mele, cei care au păstorit aur și argint și au cerut preoția ca vrednici? Câtă va fi osânda acestora, cât de mare va fi tânguirea lor? Eu întru urgia Mea și în mânia Mea îi voi tulbura pe ei⁴⁴. Și-au agonisit oi și boi stricacioase și de oile Mele nu s-au îngrijit, *voi cerceta cu toiag fărădelegile lor și cu biciul, nedreptățile lor*⁴⁵. Iar preoților care fac glume sau se ceartă în sfintele Mele Biserici ce nu le voi face? Îi voi supune focului, îi voi scufunda în tartar și *ca pe vasele olarului îi voi zdrobi*⁴⁶. Eu voi veni aducând Judecata Mea. Eu am venit și vin⁴⁷. Cel care a aflat putere, să-Mi răspundă. Vai de cel în fărădelegi, care cade în mâinile Mele, căci fiecare va veni la Mine *gol și descoperit*⁴⁸. Unde se va mai arăta atunci nerușinarea lor, cum se va arăta lor fața Mea? Unde va fi rușinea lor? Căci se vor rușina înaintea preacuratelor Mele puteri.

Voi judeca și pe monahii, care umblă în multă nepăsare și care au mințit lui Dumnezeu, și îngerilor, și oamenilor, unele făgăduind, și altele lucrând. Eu pe aceștia îi voi pescui și îi voi scutura ca pe vântul din nori și în adânc îi voi trimite. Căci nu le-a fost de ajuns acestora pierzania lor, ci s-au făcut sminteală și altora spre pierzanie, stricați fiind peste măsură de slavă deșartă. Căci era mai bine lor să nu se fi lepădat de lume, decât lepădându-se și trăind în chip rușinos, iarăși să se amestece cu desfrânarea. *A Mea este răz-bunarea, Eu voi răsplăti*⁴⁹ celor ce nu au voit să se pocăiască și îi voi judeca pe ei, ca un drept Judecător”.

După ce Domnul a zis acestea către Mihail Arhanghelul, cutremur a cuprins pe toate acele nesfârșite puteri ale îngerilor. Apoi a poruncit să I se aducă Lui cele șapte veacuri de la întemeierea lumii. Și aceasta i s-a poruncit lui Mihail să le aducă. Îndată ducându-se în casa legământului, le-a adus pe ele care erau ca niște cărți uriașe și le-a pus înaintea Domnului, stând cu frică și cutremur și privind cum va deschide cărțile veacurilor și cele scrise în ele. Dar luând Domnul cel dintâi veac și deschizându-l, zice: „Aici este

⁴³ Cf. In 10,12.

⁴⁴ Cf. Ps. 2, 5.

⁴⁵ Ps. 88, 33.

⁴⁶ Ps. 2, 9; Apoc. 2, 27.

⁴⁷ Cf. In 14, 28.

⁴⁸ Evr. 4, 13.

⁴⁹ Rom. 12, 19; Evr. 10, 30; cf. Deut. 32, 35.

scris la început așa: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, un Dumnezeu în trei fețe, din Tatăl S-a născut Fiul, Creatorul veacurilor, căci prin Cuvântul Tatălui s-au întemeiat veacurile, prin Cuvântul Tatălui, puterile cerurilor au fost create, prin Cuvântul Tatălui *cerurile s-au întărit*⁵⁰, pământul și toate cele de sub pământ, mările și râurile și toate cele din ele, iar *prin Duhul gurii Lui, toată puterea lor*⁵¹.

Și puțin după aceea răsfoidind cartea, zice: „Aici este scris că întâiul om Adam împreună cu femeia lui Eva este chip al lui Dumnezeu celui nevăzut⁵²”. A mai dat puțin foile cărții mai departe și zice: „Porunca lui Dumnezeu Atotțiitorul Creatorul tuturor văzutelelor și nevăzutelelor. I s-au dat lui Adam această lege, și păzirea ei, și siguranța, pentru amintirea precisă a lui Dumnezeu și să poarte în minte că El este Dumnezeu mai presus de el. Iarăși trecând puțin mai departe zice: „Dar a fost călcare de poruncă pe care a călcat-o chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, fiind amăgit sau mai degrabă din ușurătate și din împușinarea proprie căzând, a fost alungat afară din Rai, prin dreapta Judecată și hotărâre a lui Dumnezeu, ca să nu fie în mijlocul atâtor bunătăți călcătorul de poruncă cel netrebnic”⁵³. Iarăși înaintând, zice: „S-a ridicat Cain asupra lui Abel și l-a ucis pe el din sfatul diavolului. Trebuie să fie ars cu focul gheenei, din pricină că este nepocăit. Iar Abel va fi viu în veac”. Și înaintând puțin, zice: „Fața binecuvântării este Set și chip al sfințirii, Enos⁵⁴, chip al Înălțării Mele este Enoh⁵⁵”. Ajungând la sfârșitul cărții, zice: „Aici este Cartea veacului întâi, a oamenilor care au făptuit în el în viața lor vremelnică. Au fost scrise aici moartea și viața, fărădelegea cu dreptatea, smerenia și înălțarea, se va da fiecăruia după faptele lui”.

În același chip a citit și celelalte șase ale veacurilor. Dar ținând și cartea veacului [al șaptelea], zice: „Începutul veacului al șaptelea. Sfârșitul veacurilor, începutul răutății și al vicleniei, începutul mizeriei și nemilostivirii”. Și înaintând, zice: „Oamenii veacului al șaptelea sunt răi, pizmași, mincinoși, având dragoste fățarnică,

⁵⁰ Ps. 32, 6.

⁵¹ Ps. 32, 6.

⁵² Cf. Col. 1, 15.

⁵³ Cf. Fc. 1-3.

⁵⁴ Set este al treilea fiu al lui Adam și al Evei, iar Enos fiul lui Set; cf. Fc. 4, 25-26.

⁵⁵ Cf. Fc. 5, 24, Enoh, plăcând lui Dumnezeu, a fost mutat la El fără să moară, fiind un tip al Înălțării Domnului.

iubitori de stăpânire, supuși desfrânării sodomite”. Iarăși înaintând puțin din carte și răsfoind-o, Și-a ridicat ochii sus și lovindu-Și cu mâna fruntea și acoperindu-Și fruntea împreună cu ochii, a stat ca la vreun ceas și mai bine. Apoi, ca și cum S-ar aduna în Sine, zice: „Cu adevărat veacul acesta al șaptelea a întrecut în nedreptate și răutate celelalte șase veacuri dinainte.”

Dar iarăși citind puțin din carte, zice: „Păgânii și idolii lor au fost zdrobiți de lemnul Crucii, de suliță și de cuiele care au fost înfipite în Pâinea Mea cea purtătoare de viață”. Și liniștindu-se puțin, iarăși s-a aplecat asupra Cărții veacului și a zis: „Douăsprezece căpetenii ale Marelui Împărat⁵⁶, albi ca lumina, care au tulburat marea, care au închis gurile fiarelor, care au înăbușit balauri, au călăuzit pe orbi, au săturat flămânzi, au deșertat pe cei bogăți, au pescuit pești și i-au înviat în chip dumnezeiesc, multă este plata lor”.

Trecând puțin mai departe, zice: „Eu, Cel iubit, Mi-am ales martori, prietenia lor până la cer, dragostea lor până la tronul Meu, dorul lor în inima Mea, dragostea lor Mă arde cu putere. Prin urmare slava Mea și puterea Mea este cu ei”. După ce a recitat o bună parte din carte, zâmbind, a zis: „Omul care a ținut cu dreaptă credință cârma cetății celor șapte coline⁵⁷ și care a condus împărăția, a fost aflat slujitor al dragostei Mele, căruia i se cuvine Împărăția cerurilor, zelos următor al lui Hristos al lui”. Și după acestea, lăsând cartea, zice: „Mireasa Mea, preafrumoasă, minunată și cinstită pe care mulți corupți s-au sârguit să o corupă și să o arate desfrănată. Dar pe Mine, Iubitul tău, nu M-ai lepădat. Erezii felurite s-au înălțat asupra ta, dar piatra pe care te-am întemeiat nu s-a clintit, căci nu vor putea cu nici un chip nici porțile iadului să te biruiască⁵⁸”.

Acestea zicându-le și trecând mai departe, a vorbit și despre păcătoși, cum zac notate acolo cuvintele oamenilor, cele bune și cele rele, și care cuvinte moartea le-a șters prin pocăință și pe care nu. Dar cartea avea mai întâi scrise faptele oamenilor, apoi erau scrise în ea fărădelegile, cât nisipul mării, pe care, citindu-le Domnul Iisus, clătina adeseori capul și suspina cu greutate. Dar stătea mulțimea aceea înfricoșată a îngerilor tremurând de frică, din pricina

⁵⁶ Cei doisprezece Apostoli.

⁵⁷ Constantinopol.

⁵⁸ Cf. Mt. 16, 18. Hristos are în vedere aici Biserica, însă textul hagiografic se referă la capitala Imperiului.

citirii veacurilor. Când a ajuns la mijlocul veacului acestuia, iarăși zice: „Multă duhoare cuprinde de la păcate această din urmă carte, de aceea o voi lăsa la jumătate și destul. Căci neamul oamenilor din acest veac este plin de fum și duhoare, plin de ucidere și minciună, plin de vrăjmășie și ținere de minte a răului și, pe scurt, este plin de necurăție. De aceea îi voi pune capăt la mijlocul lui și voi tăia păcatul rău mirositor până în sfârșit.”

Acestea zicându-le Domnul, l-a rânduit pe Mihail, arhistrategul, ca pentru Judecată. Dar a ieșit imediat Mihail împreună cu ceata lui, ducând și tronul cel negrăit cu el. Iar ceata lui, fiind multă, pământul nu o putea cuprinde, dar plecând, ziceau⁵⁹: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, înfricoșat, mare, înalt, minunat, slăvit în vecii vecilor”. Îndată a fost trimis și Gavriil cu ceata lui și ducându-se și el, au început să strige: *Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de slava Lui*⁶⁰. Iar de la înfricoșatul glas cu care au strigat s-au cutremurat cerul și pământul. A fost slobozit și al treilea înger înfricoșat în urma lor, iar numele lui era Rafail, și când a plecat a strigat, zicând: „Unul Sfânt, Unul Domn, Iisus Hristos, spre slava lui Dumnezeu Tatăl. Amin.”⁶¹

A patra ceată a fost slobozită și era conducătorul ei alb ca zăpada, uimitor, dulce la vedere. Ducându-se și el au început să strige astfel: *Dumnezeul Dumnezeilor, Domnul, a vorbit și a chemat pământul de la răsăritul soarelui până la apus. Din Sion este bunăcuvoința frumuseții Lui. Dumnezeu în chip vădit va veni, Dumnezeu nostru și nu va tăcea. Foc înaintea Lui va merge și vișor în jurul Lui foarte*⁶² și celelalte ale Psalmului. Dar răspundeau mai marii cetii și ziceau: „Scoală-Te, Dumnezeule, și judecă pământul că Tu vei moșteni în toate neamurile⁶³ și întru toți cei ce au păzit poruncile Tale și dreptățile Tale⁶⁴. Binecuvântat ești Cel ce vii, că vii să judeci pământul și lumea întru

⁵⁹ O imagine asemănătoare a se vedea în *Vita Basilii iunioris*, IV, 44-45 [Viața Sfântului Vasile cel Nou, IV, 44-45, TB 2, pp. 268-270].

⁶⁰ Is. 6, 3. A se vedea și *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur*, ed. F.E. Brightman, *Liturgies, Eastern and Western*. I. *Eastern Liturgies*, Oxford, 1896, p. 385.

⁶¹ *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur*, ed. F.E. Brightman, *Liturgies, Eastern and Western*. I. *Eastern Liturgies*, Oxford, 1896, p. 393.

⁶² Ps. 49, 1-3.

⁶³ Ps. 81, 8. Liturgic, textul este folosit ca stih în vecernia Sâmbetei celei Mari.

⁶⁴ Cf. Iezechiel 43, 11.

adevăr și dreptate⁶⁵". Dar conducătorul cetei aceleia era Uriil, nume deosebit.

După aceea a fost adusă înaintea feței Domnului slăvita Lui Cruce strălucind ca un fulger înfricoșător și era slava ei multă în bună mireasmă tare tare. Dar a fost adusă în mijlocul a două cete, de Domnii și Puteri⁶⁶, în foarte mare cinste. Dar pe când mergeau ei, se putea vedea o înfricoșătoare vedere. Căci puterile acelea care erau în mulțimi multe, cuprinse de multă frică și de cutremur, cântau în timp ce se mișcau și ziceau: „*Te voi înălța pe Tine, Dumnezeul meu, Împăratul meu, și voi binecuvânta numele Tău în veac și în veacul veacului*⁶⁷". Iar alții răspundeau și ziceau: „*Înălțați pe Domnul Dumnezeul nostru și închinați-vă așternutului picioarelor Lui că Sfânt este!*⁶⁸ Aliluia, Aliluia, Aliluia.”

După aceea s-a dat poruncă dumnezeiască, cerându-l pe Mihail arhistrategul și degrab s-a aflat stând înaintea feței Domnului Dumnezeu întru putere. Iar celălalt înger a venit înaintea feței Domnului Dumnezeu, ținând ca un fel de arc, alb și trandafiriu, și la capătul lui era fixată o trâmbiță. Dar era trâmbița aceea schimbătoare ca pulberea, în interior părea ca cenușa, dar tare foarte, și scria pe partea din exterior: „*Învierea morților*”, iar pe partea interioară scria „*Viața celor ce au adormit în dreapta credință*”. Luând Domnul în mâinile Lui trâmbița, a suflat de trei ori în ea și a vorbit în ea trei cuvinte. Dar a dat-o lui Mihail, înfricoșătorul înger, și-i zice: „*Ia trâmbița aceasta și mergi la locul Căpățânii*⁶⁹, acolo unde Mi-am întins pe Cruce preacuratele Mele mâini, și stând, trâmbițează de trei ori și apoi așteaptă”. Și zicând aceasta, l-a trimis pe el în grabă.

După aceea a chemat o altă ceată care se numea a Începătorilor și zice conducătorului lor: „*Ție îți zic, luând dumnezeiasca ta ceată mergi în toată lumea ca să-i răpești pe nori pe sfinți de la Răsărit și Apus, de la Miazănoapte și Miazăzi și pe aceștia să-i înfățișezi în întâmpinarea Venirii Mele în ceasul trâmbițării*”. După aceea, a dat semn prin înger ca să se schimbe cerul și pământul de la stricăciune la nesticăciune, dar și să se întunece soarele și luna.

⁶⁵ Cf. Ps. 95, 13.

⁶⁶ Cf. I Pt. 3, 22.

⁶⁷ Ps. 144, 1.

⁶⁸ Ps. 98, 5.

⁶⁹ Mt. 27, 33.

*Stelele vor cădea, râurile și marea vor seca și tot ceea ce va fi pe pământ va pieri*⁷⁰.

Apoi a privit dreptul Judecător pe pământ și a văzut, și iată, negură și întuneric, plângere, și vai, și plâns peste oameni, din pricina tiraniei lui satana. Căci s-a întărâtat și a înnebunit balaurul să-i înghită pe toți, zdrobindu-i ca pe răsaduri, mai ales când i-a văzut pe îngerii lui Dumnezeu, pregătindu-i lui focul veșnic⁷¹. Cum a văzut aceasta Dreptul Judecător, îndată a chemat pe unul dintre îngeri care era învăpăiat și înfățișarea lui era aspră și severă, neîndurată, căci era conducător al îngerilor care stăteau lângă foc, și îi zice lui Domnul: „Ducându-te, ia cu tine și toiagul Meu, care zdrobește și care leagă, și zeci de mii de duhuri din ceata ta, pe cei mai aprigi și care au fost puși conducători să slujească peste pedepse. Pe aceștia luându-i, du-te pe marea cea înțelegătoare și ia urmele balaurului și trage-l pe el cu putere și tărie, cu toiagul și cu lovituri și arde-l până aduce și ceata necuratelor lui duhuri. Și atunci legându-i pe toți cu toiagul puterii Mele, după porunca Mea, împreăștie-i în cele mai cumplite pedepse”. Aceasta spunând Domnul, l-a trimis și pe el, să vâneze pe stăpânitorul întunericului, ca să primească, împreună cu slujitorii lui, focul gheenei.

După aceea, a fost semn dumnezeiesc de sus Arhanghelului care ținea dumnezeiasca trâmbiță, ca să trâmbițeze și dintr-odată s-a făcut tăcere mare în ceasul acela⁷², încât toate s-au liniștit. A trâmbițat, așadar, întâia oară, și s-au aflat tefere trupurile morților⁷³. A trâmbițat a doua oară și s-a dus Duhul Domnului din trâmbiță, aducând sufletele în fiecare cort⁷⁴ al lor. Spaimă și frică a cuprins toate la glasul trâmbiței și s-au cutremurat cele de sus și cele de jos și s-au înfricoșat continuu. A trâmbițat și a treia oară, mai înfricoșător încă, încât au tresărit pământul și cerul de frică și s-au sculat morții din morminte ca *într-o clipită de ochi*⁷⁵. Povestirea acestora, fraților, este înfricoșătoare și numai să o spunem, căci covârșeau țărâna pământului, cum stăteau ei pe pământ. Iar îngerii coborau din cer cete-cete ca o ploaie felurită la tronul pregătirii, strigând cu

⁷⁰ Mc. 13, 24; Is. 13, 10; Ioil 2, 10; a se vedea despre cele șapte trâmbițe Apoc. 8-10.

⁷¹ Cf. Apoc. 12, 7-10.

⁷² Cf. Apoc. 8, 1.

⁷³ Cf. I Cor. 15, 51-52.

⁷⁴ Trup.

⁷⁵ I Cor. 15, 52.

putere și zicând: „*Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este tot pământul*⁷⁶ de frică și cutremur.” Dar stătea tot norodul oamenilor, adunarea aceea nenumărată, privind sus și se cutremura și se spăimânta de înfricoșătoarea aceea putere care cobora pe pământ. Cum priveau toți sus, dintr-odată s-au făcut cutremure, tunete, fulgere în valea dreptății și în văzduh, încât toți au fost cuprinși de cutremur cumplit și de multă nedumerire.

Ca și cum un vâl s-ar fi luat de pe tăria cerului, dintr-odată s-a arătat cinstita Cruce luminând străclucit ca soarele și sclipind cu mărgăritarele harismelor. Era purtată de Sfinții Îngeri, în timp ce Domnul nostru Iisus Hristos și Judecătorul lumii mergea înainte. După puțin timp s-a făcut laudă și cântare nouă, de la sfinții care cântau: „*Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Dumnezeu este Domnul*⁷⁷, Judecătorul cel puternic, *Domn al păcii*⁷⁸ Lui.” După ce s-a făcut această cântare cu putere, iată, S-a descoperit Judecătorul pe nori, șezând pe tron învăpăiat și înălțat. De la multa strălucire și curăție ardeau cerul și pământul. Iar din mulțimea morților înviați dintr-odată, din mijlocul lor, unii au fulgerat ca soarele și au fost răpiți pe nori în văzduh grăbindu-se întru întâmpinarea Judecătorului⁷⁹, iar cei mai mulți au rămas jos, nefiind răpiți pe nori, plângând cu amar, ca unii care nu au fost învredniciți să fie răpiți pe nori, și era amarnică întristare și durere sufletelor lor. Dar au plecat genunchiul Judecătorului și iarăși s-au ridicat.

După ce Marele Judecător a șezut pe tronul pregătirii, a stat în jurul Lui toată puterea cerurilor cu multă frică și cutremur. Toți cei care au fost răpiți pe nori întru sfânta întâmpinare a dreptului Judecător, toți au fost duși de-a dreapta. Iar toți cei care nu au fost răpiți pe nori, a fost aleasă dintre ei cea mai mare parte și a fost predată fără judecată gheenei focului. Iar ceilalți au fost adunați de-a stânga Judecătorului. Dar erau în partea cea de-a stânga cei mai mulți iudei și dregători, arhieriei, preoți și împărați, clerici și multă mulțime de monahi și mireni care stăteau cu multă rușine și se defăimau pe sine, muncindu-se pentru pierzania lor. Căci și fețele lor erau pline de rușine, și se zdrobeau, agonizând și suflând

⁷⁶ Is. 6, 3.

⁷⁷ Ps. 117, 26-27.

⁷⁸ Is. 9, 5.

⁷⁹ Cf. I Tes. 4, 16-17.

greu. Alții răcneau schimbați la față și erau tuturor plâns îndurerat. Alții stăteau plângând și vărsând lacrimi, iar alții, deznădăjduiți, nu era pentru ei nici o mângâiere bună. Iar cei care stăteau de-a dreapta Judecătorului, toți erau strălucitori și luminoși ca soarele, toți cuvioși, slăviți, albi ca lumina, învăpăiați de fulgerul dumnezeieștii lumini, strălucind în tot adevărul, dacă nu este îndrăzneț a o spune, precum Judecătorul lor și Dumnezeuul lor.

Îndată a privit într-o parte și-ntr-alta înfricoșătorul Judecător acela și văzându-i pe cei de-a dreapta, a zâmbit cu bucurie. Dar văzându-i și pe cei de-a stânga Lui, S-a tulburat cu urgie multă și Și-a întors fața Lui de la ei. Strigând cu glas mare, zice: „*Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, de moșteniți Împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii, căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și Mi-ați dat să beau, străin am fost și M-ați primit, gol am fost și M-ați îmbrăcat, bolnav am fost și M-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine*⁸⁰. Răspunzând aceia, ziceau: *Doamne, când Te-am văzut flămând și Ți-am dat să mănânci, sau însetat și Ți-am dat să bei, sau străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Când Te-am văzut bolnav și Te-am cercetat sau în temniță și am venit la Tine? Atunci, răspunzându-le, le zice lor: Amin, amin, vă zic vouă, că intrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut*⁸¹.”

Atunci întorcându-Se cu mânie către cei de-a stânga, zice: „*Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, cel gătit diavolului și îngerilor lui. Flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau, străin am fost și nu M-ați primit, gol am fost și nu M-ați îmbrăcat, bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat. Și răspunzând și ei, ziceau: Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit Ție? Iarăși răspunzându-le lor: Amin, Amin, vă zic vouă, intrucât nu ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, nici Mie nu Mi-ați făcut*⁸². Duceți-vă de la Mine, întunecații pământului în tartarul, în scrâșnirea dinților⁸³, acolo va fi vai și plângere neîncetată.”

Acestea zicându-le și hotărându-le, dintr-odată înaintea părții de la Răsărit un râu de foc⁸⁴ mare foarte și înfricoșător a răsărit, curgând

⁸⁰ Mt. 25, 34-36.

⁸¹ Mt. 25, 37-40.

⁸² Mt. 25, 41-45.

⁸³ Cf. Lc. 13, 28; Mt. 8, 12; 22, 13; 25, 30.

⁸⁴ Dan. 7, 10.

cu putere ca spre apus. Dar era ca o *mare de foc mare și largă*⁸⁵ ca lungime și lățime. Spăimântându-se foarte cei de-a stânga, când a izvorât râul, s-au cutremurat foarte, nedumerindu-se și schimbându-se ca ieșiți din sine. Îndată înfricoșătorul acela Judecător a poruncit să treacă prin mijlocul râului dreptii și păcătoșii ca focul să-i încerce pe ei⁸⁶. Cei dintâi au început încercarea cei ce ședea de-a dreapta și au trecut toți curați ca aurul curat⁸⁷ prin mijlocul focului. Și faptele lor nu au fost arse, ci s-au arătat și mai strălucitoare și luminoase prin încercare și s-au bucurat foarte că au fost încercate faptele lor dumnezeiești și nu s-a găsit întinăciune întru ele. După aceea au venit în urma lor și cei de-a stânga, ca să treacă prin mijlocul focului, ca să fie încercate faptele lor. Dar când au început să treacă, o văpaie îi ardea pe păcătoși, reținându-i în mijloc și faptele lor ca pleava au ars, dar trupurile lor rămâneau tefere în veac și arzând nesticăcios împreună cu diavolul și cu îngerii lui, căci nici unul dintre ei nu a putut să treacă de râul acela de foc, ci toți au fost stăpâniți de foc, ca unii care erau vrednici de osândă și de pedeapsă.

După ce au fost împărțiți păcătoșii în toate pedepsele, căci prin foc au fost împrăstiați în toate pedepsele, atunci s-a ridicat de pe tronul Lui înfricoșătorul Judecător și a început a merge către cămara dumnezeiască de nuntă, împreună cu toți sfinții Lui. Iar în jurul Lui mergea cu multă frică și cutremur, toată puterea cerurilor, cântând și zicând: „*Ridicați căpetenii porțile voastre ridicați porțile Edenului și va intra*⁸⁸ Dumnezeu dumnezeilor, Domnul împreună cu sfinții Lui, dăruindu-le lor moștenire veșnică”. Dar a răspuns cealaltă ceată și zicea: „*Bindecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, împreună cu toți care sunt fii ai lui Dumnezeu după har, Dumnezeu este Domnul, împreună cu fiii Sionului, și S-a arătat nouă*⁸⁹”.

Iar Arhanghelii care mergeau înaintea Domnului Îl preamăreau și ei și cântau o cântare cerească și mântuitoare, zicând ca un antifon: „*Veniți să ne bucurăm de Domnul, să strigăm lui Dumnezeu Mântuitorul nostru, să venim înaintea feței Lui în mărturisire și cu*

⁸⁵ Ps. 103, 25.

⁸⁶ Cf. I Cor. 3, 12-15.

⁸⁷ Cf. Apoc. 21, 18.

⁸⁸ Ps. 23, 7.

⁸⁹ Ps. 117, 26-27.

*Psalmi să-I strigăm Lui*⁹⁰.” Dar a răspuns cealaltă ceată, cântând plăcut și zicând: „*Dumnezeu mare este Domnul și Împărat mare peste tot pământul*⁹¹, *că în mâna Lui sunt marginile pământului și înălțimile munților ale Lui sunt*⁹²”. Acestea și altele minunate ziceau sfinții aceia îngeri, încât de dulceața aceea îl întorceau spre somn pe cel ce asculta și spre nepovestită veselie. Dar pe când sfinții îngeri cântau astfel, odată cu cântarea, au intrat sfinții cu Domnul Iisus Hristos în iatacul ceresc de nuntă în tresăltarea inimii și s-au închis porțile.

După ce s-au închis porțile cămării de nuntă dumnezeiești, atunci a chemat Domnul pe strategii dumnezeieștilor îngeri și au stat de față Mihail și Gavriil, Uriil și Rafail, și apoi în continuare căpeteniile cetelor. Apoi au fost chemați cei doisprezece luminători și Apostoli înaintea dumnezeieștilor îngeri și li s-a dat lor înfricoșată fulgerare a strălucirii și a slavei, ca să-i lumineze pe ei mai minunat și mai înalt. Iarăși li s-au dat lor douăsprezece tronuri în chipul focului înstelate și au șezut împreună cu Învățătorul lor, cu Hristos în multă cinste și strălucire și era slava lor lumină veșnică, și necuprinsă, și neapropiată și erau înveșmântați în curăție și strălucind ca ambra, admirați fiind de puterile cele fără de prihană. Dar li s-au dat lor și cununi înfricoșate de corifei, precum cristalul pregătite din pietre prețioase și cerești, dar erau purtate deasupra creștetelor lor de înfricoșătorii și marii îngeri care făceau să se cutremure toate.

După aceea au intrat și cei șaptezeci de ucenici înaintea feței Domnului, pe când căpeteniile mari ședeau în jurul tronului Lui și li s-a dat și acestora o asemenea cinste și slavă, totuși cununile celor doisprezece Apostoli erau mai minunate, căci era înfricoșător lucru și uimire mare să vezi cununile, așa cum soarele nu lasă ochiul omului să-l vadă pe el așa și acelea nu-l lăsau pe fericitul Nifon să le vadă pe ele, din pricina mulței și nemaipomenitei lor străluciri.

După aceea a văzut iarăși robul lui Dumnezeu, Nifon, că a intrat înaintea feței Domnului marele cor al mucenicilor, pe când toată ceata puterilor cerești stătea în jurul tronului celui înfricoșat. Și li s-a dat lor cingătoarea și marea oștire pe care a lepădat-o balaurul

⁹⁰Ps. 94, 1-2.

⁹¹Ps. 46, 3.

⁹²Ps. 94, 4.

cel sălbatic satana, căzând din cer. Și îndată au devenit marii mucenici strategii ai îngerilor și dumnezeiești căpetenii ale cetelor cerești. Îndată li s-a adus lor mulțime de sfinte și cerești cununi și li s-au pus pe creștetele lor. Așa cum strălucea soarele, așa erau cununile puse lor, dar se desfătau și se veseleau foarte tare.

După aceea a intrat dumnezeiescul cor al Sfinților ierarhi, preoților, diaconilor și clericilor și s-a pus asupra lor pe sfintele lor creștete cunună veșnică și neveștejită fiecăruia după lucrarea, și răbdarea, și râvna, și milostivirea, și dragostea lor. Dar se desfătau și aceștia, veselindu-se foarte foarte. Li s-a dat și lor strălucire ca soarele și ca focul în multă bună mireasmă și har, dar li s-a dat lor, împreună cu toți clericii și conducătorii bisericilor jertfelnic înțelegător și ceresc să aducă ei jertfă sfântă și desăvârșită și bineplăcută între ei înșiși. Dar erau toți încununați, dar cununa nu era la fel pentru toți căci cunună de cunună se deosebea în slavă precum stea de stea⁹³, căci mulți preoți erau mai slăviți decât arhieriei și mai luminoși, dar și diaconii și clericii întreceau în sfințenie pe arhieriei și preoți.

După acestea, a fost adus înăuntru corul evlavios al sfinților monahi și vederea lor era ca o tainică bunămireasmă înSORITĂ, fulgerând cu mărgăritarele razelor dumnezeiești, plini de slava lui Dumnezeu Atotțiitorul. Îndată și s-au dat lor, fiecăruia dintre ei câte șase aripi și se asemănau aceste înfricoșătoare aripi cu cele ale Heruvimilor și serafimilor în puterea Duhului Sfânt, strigând *Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui*⁹⁴. Iar slava lor era mare, cu mulți ochi, preaslăvită, și plină de lumină dumnezeiască. Iar cununa lor era felurită, cu neputință de contemplat, strălucită de raze, diferită, cum diferă soarele de lună, căci a fost dată în funcție de sudorile și luptele fiecăruia.

După aceea a intrat corul sfinților proroci și li s-a dat lor cântarea cântărilor și psaltirea⁹⁵ lui David cu timpane și hore și lumina fulgerului, frumusețe și străluciri vesele de lumină, și cântarea de mulțumire a Sfântului Duh. Dar cununa lor era ca din aur și fulgerul, rafinată și înălțată foarte foarte. Li s-a rânduit lor de către Stăpânul să cânte ceva despre camera dumnezeiască de nuntă și au

⁹³ Cf. I Cor. 15, 41.

⁹⁴ Is. 6, 3.

⁹⁵ Un instrument cu coarde al evreilor.

cântat o cântare desfătăată, încât toți tresăltau, toți sfinții cei ce din veac au bineplăcut lui Dumnezeu. Dar primind acestea din preacurata dreaptă a Mântuitorului, așteptau să primească bunătățile acelea *pe care ochiul nu le-a văzut, ureche nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit*⁹⁶.

După aceea a intrat și tot corul celor mântuiți din lume, săraci și dregători, împărați și oameni simpli, robi și liberi. Pe când stăteau toți înaintea dumnezeiescului Mire, s-a făcut și între ei deosebire și au fost despărțiți într-o parte cei milostivi și curați și li s-a dat lor desfătarea Raiului Edenului, palate cerești și luminoase, cununa buneicuviițe, sfințeniei și veseliei, tronuri, și sceptre, și îngeri luminoși care să slujească strălucirii lor și era bucuria lor ca roua și aerul strălucitor.

După aceștia, au intrat toți câți au fost *săraci cu duhul*⁹⁷ pentru Hristos și au fost înălțați foarte, primind cununa buneicuviițe din mâna Domnului. Dar li s-a dat acestora și Împărăția cerurilor. Iar după aceștia au fost aduși cei ce și-au plâns păcatele lor în pocăință fierbinte și li s-a dat lor mare mângâiere a Sfintei Treimi în multă desfătare și era bucuria lor strălucită de harul lui Dumnezeu.

După aceea au fost aduși înăuntru *cei blânzi*⁹⁸ și neprefăcuți și li s-a dat lor moștenire pământul în care picură dulceață și buna mireasmă a lui Dumnezeu. Și le era lor bucurie și desfătare multă, când au aflat că li s-a dat lor moștenire fericitul pământ. Li s-a dat lor și cunună ca de trandafiri, desfătăată, felurită, trimițând mărgăritarele razelor, pe care, primind-o din mâna Domnului, se veseleau, bucurându-se în bucuria sufletului.

După aceștia au fost aduși *cei flămânzi și însetoși de dreptate*⁹⁹ și cei care și-au adus aminte de poruncile Lui¹⁰⁰ și li s-a dat lor spre săturare plata dreptății și s-au îndulcit prin buna lor dispoziție, văzându-L pe Hristos Împăratul, înălțat slăvit în lauda sfinților îngeri. Iar cununa lor era de preț și strălucită, iradiind multă înțelepciune.

După aceștia, a fost adus corul celor *curați cu inima*¹⁰¹, care au făcut fapte bune. Și li s-a dat lor ochi luminos foarte, plini fiind de

⁹⁶ I Cor. 2, 9; Cf. Is. 64, 4.

⁹⁷ Mt. 5, 3.

⁹⁸ Mt. 5, 5.

⁹⁹ Mt. 5, 6.

¹⁰⁰ Cf. Ps. 102, 18.

¹⁰¹ Cf. Mt. 5, 8.

untdelemnul veseliei, li s-a dat lor vedere contemplativă mai presus de lumină, încât să vadă ei curat fața lui Dumnezeu în vecii nesfârșiți. Iar cununa lor era în chip felurit și prealuminoasă, dar avea în față și în spatele ei cruci ca de cristal, iar de-a dreapta și de-a stânga erau zugrăviți ochi heruvici.

După aceștia iarăși a fost adus cinstitul cor al făcătorilor de pace¹⁰² și li s-au dat lor pacea și înțelepciunea lui Dumnezeu și Duhul Lui, li s-au dat lor bunăvoire, pricepere și mila luminării din strălucirea lui Hristos. Apoi au venit deasupra lor niște degete¹⁰³ ținând un condei nematerialnic și au scris pe fruntea lor¹⁰⁴: „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu / prin har nu prin fire”¹⁰⁵. Iar la sfârșit li s-a dat lor cununa păcii strălucită, având numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh înscris în chip nematerialnic. Dar s-au bucurat, veselindu-se de plăcerea lui Dumnezeu.

După aceștia, au fost aduși *cei prigoniți pentru dreptate*¹⁰⁶ și li s-a dat lor dumnezeiască laudă și viață multminunată, fulgerând cu raze și străluciri străvezii. Dar li s-au dat lor și negrăite tronuri ale Împărăției cerurilor, iar cununile acestora erau din aur curat dumnezeiesc, nematerialnic și luminos. Și corurile îngerilor se bucurau de slava lor.

După aceștia, a fost adus corul dumnezeiesc al celor ocărăți pentru Hristos, marele Dumnezeu și Mântuitor al sufletelor noastre. Și li s-a dat lor sfânta fericire a dumnezeieștilor laude și a îngerilor lui Dumnezeu. Dar li s-a dat acestora o mai mare cinste și slavă și lumina bogată și cea mai înaltă a lui Hristos, apoi i s-a dat fiecăruia tron felurit și revelator și sceptre cuvenite lui Dumnezeu și sfinților. După aceea li s-au dat acestora cununi împărătești, împodobite cu slava lui Dumnezeu, iar lauda lor avea neasemănată bunăcuviință și frumusețe.

După aceștia au fost aduși alții care s-au pocăit pentru păcatele lor, dar nu au sporit prin postiri și nu s-au ocupat cu rugăciuni, ci

¹⁰² Cf. Mt. 5, 9.

¹⁰³ Cf. Dan. 5, 5, 24.

¹⁰⁴ Cf. Apoc. 7, 3-4; 14, 1; 22, 4.

¹⁰⁵ Numele Domnului Hristos a fost scris pe frunțile lor, însă referirea „prin har nu prin fire” este la „făcătorii de pace”, pe frunțile cărora era scris, nu la Domnul, altfel am avea de a face cu un pasaj eretic, deoarece Hristos este Dumnezeu prin fire, nu prin har.

¹⁰⁶ Mt. 5, 10.

numai au fugit de rău, dar nu au lucrat binele cu tărie. Le-a spus acestora Mirele: „Plăcut ne este nouă că ați scăpat de pedeapsă”. Dar li s-a dat lor numai un fel de vergea, ca semn că nu vor fi pedepsiți, ca să fie liberi de foc, dar au fost așezați într-un loc întunecos.

După aceștia iarăși au fost aduși alții care aveau fapte bune și milostenie multă foarte, dar pentru faptul că până la ultima lor suflare au judecat și au bârfit pe aproapele și nu numai atât, ci au fost și supuși desfrânării, au fost coborâți și aceștia în întunericul cel mai de jos, dar era acesta ca o negură luminată puțin, având puțină umezeală.

După aceștia a fost adusă mulțime de noroade care nu aveau lege, dar prin fire au făcut cele ale legii lui Hristos¹⁰⁷, căci mulți dintre ei, străluceau ca soarele prin curăția lor. Li s-a dat acestora de moștenire dumnezeiescul Rai și bună mireasma lui Dumnezeu și, de asemenea, cununi luminoase împletite din trandafiri și din crini. Un singur lucru îi îndurera pe ei și, de aceea, se prihăneau pe ei înșiși, căci prin lipsirea de Sfântul Botez erau orbi complet, nevăzând slava și lumina pe care le-a dăruit-o lor Milostivul Dumnezeu, căci lumină și ochi ceresc este Sfântul Botez, de aceea, cel ce nu-l dobândește, chiar dacă ar lucra zeci de mii de fapte bune, moștenește odihnă și de la simțuri, mă refer la auz, și la miros, simte o oarecare bună mireasmă și dulceață, dar nu vede nimic și, de aceea, dezădăduiește, tulburându-se foarte.

După aceștia, vede dreptul Nifon intrând o ceată de sfinți care erau pruncii creștinilor. Erau toți ca de vreo trei ani¹⁰⁸. Și privind la ei Mirele cu față veselă, a zis: Veșmântul Botezului vostru este fără pată, dar fapte deloc, prin urmare, ce voi face cu voi? Atunci cu îndrăzneală zic și aceștia: „Doamne, ne-ai lipsit pe noi de bunătățile cele pământești, măcar de cele cerești nu ne lipsi pe noi”. Iar Mirele, surâzând, le-a dat lor moștenire bunătățile cele veșnice veșnic. Dar li s-au dat lor și cununile credinței, și curăției, și nerăutății, și desfătății. Erau minunați înaintea oștirilor cerești și se bucurau sfinții aceia purtând cununile nestricăcioase cu inimă curată. Dar era mare minune că sfinții îngeri, văzând cetele tuturor sfinților și

¹⁰⁷ Cf. Rom. 2, 14-16.

¹⁰⁸ A se vedea și paragraful 137, unde vedem pierderea copiilor din lumea aceasta datorată și păcatelor părinților, însă acești prunci se mântuiesc, fiind fără păcat.

pe luminătorii cei mari, ciripeau prin cântare veselindu-se foarte cu bucurie și se uimeau bucurându-se de dumnezeiasca plăcere.

Când toți aceștia au intrat și s-au desăvârșit, în urma tuturor, a fost adus un cor mare înaintea feței dumnezeiescului Mire în văzul tuturor îngerilor și sfinților lui Dumnezeu. Iar corul acela era strălucitor ca Însuși Mirele, încât se uimeau toți sfinții de slava pe care o aveau. Dar ziceau unii către alții: Cine sunt aceștia care sunt atât de slăviți și minunați? Pentru ce au fost aduși la sfârșit? Îndată li s-a dat lor o dumnezeiască cunoștință de la Mirele și au cunoscut că aceștia sunt așa numiții Binecuvântați și cei de un fel cu ei și, de aceea, au intrat la urmă în cămara de nuntă din partea cea sfântă, ca văzându-i toți cei ce din veac au bineplăcut lui Dumnezeu să admire strălucirea și curăția lor. Căci se vedea mare uimire de la fulgerul care ieșea din ei. Îndată ridicându-se dumnezeiescul Mire de pe tronul Lui, i-a primit pe ei și i-a cinstit foarte mult, și i-a slăvit înaintea tuturor nesfârșitelor puteri și a tuturor sfinților pentru că nu s-a aflat în ei deloc pată, sau vicleșug, sau păcat vechi, nici nu au fost ispitiți de diavolul. Pentru aceea, li s-a dat lor veșmânt de lumină ca un veșmânt, și o cinste, și o închinăciune a îngerilor lui Dumnezeu, apoi li s-a dat lor tron, și veselie, și ceată mare a fericirii și dumnezeiești diademe ale cununilor strălucite și purtând însemnele curăției Duhului Sfânt, apoi iarăși li s-a dat lor ceva înțelept și mare foarte, strălucit și tainic, având cerească desfătare. Dar când au primit acel lucru, au săltat inimile lor și s-au veselit foarte și s-au închinat Mirelui de trei ori cu fața la pământ. Iar când s-au ridicat, au strălucit iarăși fețele lor încă și mai luminos, încât ardeau cele de acolo de slava și de lumina lor.

După aceștia așteptau afară din cămara de nuntă unii care nu făcuseră nici bine, nici rău. De aceea nu i-a primit pe ei dumnezeiescul Mire să intre înaintea feței Lui, ci li s-a dat lor un loc de moștenire și o mică rază și faptul de a fi în odihnă.

Dar după acestea, a privit dreptul Nifon cu duhul și iată, vine înaintea Mirelui o mireasă luminată cu lumină dumnezeiască precum fulgerul lui Dumnezeu înfricoșat și temut. Și era veselie și bucurie mare sfinților îngeri ai lui Dumnezeu înaintea feței ei. Când mergea, fulgerau picioarele ei ca soarele, iar pleoapele ochilor ei erau ca fulgerul cu bunămireasmă cerească și de dumnezeiești arome. Mergea cu slavă și în bucuria sfinților lui Dumnezeu,

dar era încinsă cu porfiră și vison¹⁰⁹ plină de bunăcuviință. Dar purta și o dumnezeiască cunună pe capul ei frumos, neasemănată și negrăită din care ieșeau razele dumnezeirii spre uimirea sfinților îngeri ai lui Dumnezeu și, spre uluirea sfinților Lui. Dar purta pe sfântul ei creștet ceva străin, făcut de harul dumnezeiesc al Sfântului Duh, dar acea fără prihană diademă era prin fire netălcuită.

Pe când se îndrepta ea spre dumnezeiasca cămară de nuntă, mulțime multă foarte de tinere și fecioare în urma ei o urmau cu laude și cântări, cântând cu cântări ale cântărilor minunile lui Dumnezeu. Dar când a ajuns aproape de Mire, s-a închinat Lui de trei ori, împreună cu toate sfintele fecioare acelea. Atunci și El, *Cel înfrumusețat cu frumusețea*¹¹⁰, văzând-o, S-a bucurat foarte de ea și, ca și cum ar zâmbi, Și-a plecat ei capul, cinstind-o pe ea ca Maică fără de prihană a Lui. Iar ea retrăgându-și mâinile ei fără de prihană și apropiindu-se cu multă evlavie și har, a sărutat curat ochii Lui cei nemuritori și neadormiți, asemenea și mâinile Lui cele pline de milostivire și compătimire. După ce s-a încheiat acea dumnezeiască îmbrățișare, atunci și Însuși Domnul a dăruit sfintelor acelora fecioare în chip potrivit, veșmintele acelea în chipul fulgerului, asemenea și neprihănitele cununi. Apoi, apropiindu-se și puterile cele înțeleghătoare și sfinții care din veac au bineplăcut lui Dumnezeu s-au închinat toți Maicii Domnului cu multă bucurie, și au lăudat-o, și au fericit-o, și, întinzând mâinile, au preamărit-o pe ea foarte¹¹¹.

Dar după ce s-au săvârșit toate darurile buneicuviițe, atunci a ieșit Mirele din camera Lui, ținând de-a dreapta pe preacurata Lui Maică, iar de-a stânga, pe un proroc mare și minunat¹¹². Și astfel ieșind din camera de nuntă a intrat în dumnezeiescul talam în care sunt bunătățile cele pe care ochiul nu le-a văzut, și urechea nu le-a auzit, și la inima omului nu s-au suit care sunt pregătite celor ce-L iubesc pe Dumnezeu¹¹³. Dar când a intrat Domnul în atotluminosul și minunatul acela talam, atunci a intrat împreună cu El și întreg corul sfinților. Dar văzând sfinții bunătățile acelea, au săltat cu bucurie

¹⁰⁹ Lc. 16, 19.

¹¹⁰ Ps. 44, 3.

¹¹¹ O descriere asemănătoare se poate găsi în *Vita Basilii iunioris*, V, 19 [TB 2, pp. 292-293].

¹¹² Acesta este cu certitudine Ioan Botezătorul.

¹¹³ I Cor. 2, 9; cf. Is. 64, 4.

multă și veselie și au început să laude în slavă dănuind hore în iatacul acela uimitor. Căci acolo a împărțit Domnul bunătățile cele veșnice tuturor sfinților Lui, din care nu a putut să-mi descrie ceva robul lui Dumnezeu, Nifon, căci mult l-am silit pe el, dar nu mi-a spus despre ele câtuși de puțin. Căci spunea numai aceasta cu suspin: nu pot cu limba mea să închipuiesc sau să asemăn cu vreun lucru cele de acolo. Căci erau în afară de orice izvodire a minții și de orice distincție, în afară de orice dorire și contemplare, în afară de toate cele văzute și cele nevăzute.

După ce Domnul a împărțit sfinților cele ce erau acolo, atunci a poruncit marilor Heruvimi să înconjoare ca un zid cetatea și la fel și talamul veșnic, dar a poruncit și Serafimilor să înconjoare pe Heruvimi și apoi iarăși a poruncit Tronurilor să le înconjoare pe acestea. Asemenea a rânduit Domniilor să înconjoare Tronurile și de aici a statornicit ca Începătoriile să înconjoare Domniile, iar Stăpâniile, Începătoriile, iar Puterile cerului să înconjoare Stăpâniile ca un zid, cetatea. Și astfel cetele se înconjurau una pe alta.

Dar a fost deosebit Mihail cu ceata lui să stea de-a dreapta Talamului veșnic în multă liniște. Iar Gavriil a stat de-a stânga Talamului cu ceata lui în evlavie multă. Iar Rafail a stat la răsărit cu ceata lui în cuvioșie. Uriil s-a mutat și el în partea de apus a dumnezeiescului Talam. Au făcut aceasta la porunca Domnului Iisus Hristos, Marele Dumnezeu și Mântuitor al tuturor sfinților. Dar erau aceste patru tabere mari foarte, iar cetele preacuratelor puteri stăteau și acestea înconjurându-se unele pe altele. Dar toate înconjurau Talamul lui Dumnezeu în multă veselie și strălucire. După ce au fost săvârșite acestea toate, atunci și Însuși Fiul S-a supus Tatălui Său, Cel ce l-a supus Lui toate și l-a predat Lui toată puterea și domnia și stăpânirea pe care le-a luat de la El¹¹⁴. Iar El a intrat în dumnezeiescul și neapropiatul Talam, moștenitor al Tatălui și Împărat, și Arhiereu în veac¹¹⁵, toți sfinții Lui făcându-Se împreună-moștenitori cu El.

Dar aici este sfârșitul, fraților, al tuturor tainelor spuse pe care le-a văzut dreptul și înfricoșată descoperire. Căci la sfârșit Însuși Tatăl, Născătorul Fiului Unuia Născut, lumina cea neapropiată și necuprinsă a răsărit dintr-odată strălucind în lumina neînserată a

¹¹⁴ Cf. I Cor. 15, 24-29.

¹¹⁵ Cf. Ps. 109, 4; Mac. 14, 41; Evr. 4, 14; 5, 6; 6, 20; 7, 17.

curăției deasupra Talamului aceluia nesfârșit al buneicuviniște. Dar a strălucit deasupra neprihănitelor puteri și deasupra oricăror șiruri ale lor și oricăror cercuri ale lor. Strălucea și deasupra curatului Talam, așa cum soarele luminează lumea. Tot astfel și Tatăl îndurărilor atunci a strălucit peste toți sfinții, arătându-Se lor în negrăita Lui dumnezeire. Și așa cum buretele absoarbe apa și o reține, așa și sfinții, absorbind dumnezeirea negrăită a Tatălui și reținând-o, au împărășit nesfârșit cu El în veci. Și de atunci nu le era lor noapte, nici zi, ci le era lor Dumnezeu și Tatăl luminează și desfătare, și Viață, și zi, plăcere necuprinsă și dulceață.

După aceea s-a făcut tăcere mare și s-a dat lumină curată și neamestecată ochilor dreptului și privește, și iată, cetei celei dintâi i s-a dat cântare de moștenire neîncetată și fără de sfârșit, având plăcere neasemănată și nesăturată¹¹⁶. Prin urmare, îndată dumnezeiasca și înfricoșata ceată a început în multă bună mireasmă și frumusețe negrăita slavoslovie, încât tresăltau inimile sfinților de bucurie și de plăcerea laudei. Se bucurau în multă mulțumire spre slava lui Dumnezeu, mișcați fiind în Talamul cel neprihănit. De la prima ceată, nepovestita cântare s-a transmis în slavă către a doua ceată, a serafimilor, și au început să cânte și acea laudă în multe forme și necuprinsă. Precum *mierea dulce*¹¹⁷ așa de bogat era transmisă doxologia acestei cete în auzul sfinților și se bucurau de ea prin toate simțurile foarte tare. Căci ochii lor vedeau lumina cea neapropiată, mirosul lor miroseau buna mireasmă a dumnezeirii, iar urechile lor auzeau dumnezeiasca laudă a puterilor celor fără de prihană, iar gura mânca și bea trupul și sângele Domnului nostru Iisus Hristos, nou, în Împărăția cerurilor¹¹⁸, iar mâinile țineau bunătățile cele veșnice și străluceau, picioarele dănțuiau întru largimea frumuseții neprihănitului Talam și deci prin toate simțurile le era lor mare desfătare și necuprinsă plăcere și netălcuită bucurie.

După aceea a fost dată dumnezeiasca laudă aceea de la ceata a doua la cea de-a treia în armonia frumuseții și contemplării și de la aceasta a fost transmisă negrăita laudă la ceata cea de-a patra, potrivit stării lor. Și tot așa negrăita aceea cântare s-a transmis din ceată în ceată, potrivit locului lor, provocând plăcere și desfătare

¹¹⁶ Cf. Apoc. 14, 3.

¹¹⁷ Iez. 3, 3.

¹¹⁸ Cf. Mt. 26, 29.

în inimile sfinților. Melodia lor era dulce foarte și ascunsă. Și era înfricoșător și acest lucru că nu una singură era lauda cântată de toate ceteele, ci era felurită, și negrăită, și străină cântarea înălțată de ele. Căci așa cum încheietură se potrivește cu încheietură și mădular cu mădular, tot astfel se potriveau slavosloviile lor, când trimiteau sus lui Dumnezeu Însuși acea laudă, provocând sfinților veselie negrăită.

După ce și aceștia toți în multă odihnă și liniște și-au săvârșit cântarea lor curat, atunci au început și îngerii doxologia trisaghiionului. Mihail spunea cântarea și îl avea răspunzând pe Gavriil. Asemenea iarăși Rafail grăia și Uriil îi răspundea. Și puteai vedea la aceștia străină și minunată execuție a laudei, căci răsuna cei patru întâistătători ca niște stâlpi înfricoșători în ceata lor nenumărată și, ca și cum și-ar răspunde unul altuia cu multă evlavie, odihnindu-se unul într-altul, era plăcută lauda lor și puternică foarte. După aceea, au început toți sfinții înlăuntrul dumnezeiescului Talam bucurându-se cu nesfârșită bucurie și desfătare, să cânte și să laude mărețiile lui Dumnezeu. Prin urmare, înlăuntru era cântare și în afară era cântare și pretutindeni erau cântări înfricoșate înflăcărând inimile sfinților cu neprihănită și fericită plăcere. Astfel trimiteau cântările acelea neîncetate, care covârșeau orice minte, în vecii nesfârșiți.

Când a văzut acestea toate fericitul Nifon și era în răpire multă și în contemplare glasul cunoștinței de Dumnezeu a grăit către el, zicându-i: „Nifone, Nifone, cât de frumoasă este contemplarea ta și vederea mai înainte, profetică. Toate acestea pe care le-ai văzut și le-ai auzit întru toată înțelepciunea ta, pe acestea toate notează-le în scris¹¹⁹ după fericitul adevăr, căci astfel în chip minunat am a săvârși toate lucrările Mele întru toate cele văzute și toate cele nevăzute. Dar Eu ți-am arătat ție acestea ca unui învățător al tainelor și prieten al Meu și fiu al Meu iubit și moștenitor al Împărăției, pe care nimănui altcuiva nu i le-am arătat, ca să afli câtă dragoste este între Mine și tine. Deci din cunoașterea acestor înfricoșătoare taine în care ai fost în răpire în tot adevărul, cum vor fi și cum urmează a se desfășura, încredințează-te de multa Mea iubire de oameni pe care o am față de tine și față de întreaga fire omenească care slujește în multă smerenie puterii Mele și Împărăției. Căci Eu privesc

¹¹⁹ Cf. Apoc. 1, 11, 19.

cu plăcere spre cel blând și liniștit și care tremură la cuvintele Mele". Acestea zicându-le Domnul, l-a slobozit pe el din vederea aceea înfricoșată.

Căci era fericitul în același loc de două săptămâni, ocupându-se cu această vedenie multminunată.

Când și-a revenit întru sine, ședea tânguindu-se cu mâhnire în vaietele lacrimilor și, ocărându-se pe sine, zicea: „Vai mie păcătosului! Ce așteaptă pe ticălosul meu suflet! Vai mie păcătosului! Cum mă voi afla eu acolo, risipitorul, ce apărare îmi va fi mie înaintea Judecătorului, ce socoteală voi da pentru nelegiuirile mele, dar unde voi ascunde mulțimea păcatelor, vai mie păcătosului, ticălosului și spurcatului. Că nu-mi ajunge mie suspinul, și iarăși nu este în mine putere multă a lacrimilor, pocăință nu-mi este mie, milostenie nicidecum, rugăciune deloc, dragoste nu am, nerăutatea și blândețea s-au despărțit de mine, vai mie ce voi face, cel jalnic întinat? De cine voi fi tras afară și de cine va fi mântuit sufletul meu, am întinat tunica mea, botezul mi l-am murdărit, sufletul l-am mânjit, mintea mi-am întunecat-o, inima mi-am îngreunat în ospețe și beții și vai mie păcătosului! Ce voi face, nu știu, ochii mei văd duhoarea, fața mea este plină de rușine, urechile îmi răsună de cântece drăcești, mirosul caută bune miresme, gura salivează spre lăcomia pântecelui și vai mie ticălosului și păcătosului, căci mâinile mele se întorc spre malahie, trupul meu se grăbește să se tăvălească în noroiul și tina nebuniei pentru bărbați și al așternutului moale și al unui regim moleșitor, asemenea cea mai bună alegere dorește și pofteste curvie și adulter, beție și amețeală. Și vai mie nelegiuitului, întunecatului, spurcatului, căci unde voi merge nu știu, vai mie smeritului și înneguratului, căci cine mă va scoate pe mine din amarnicul foc acela, cine oare mă va izbăvi din întunericul cel mai din afară și din înfricoșătorul tartar, cine mă va slobozi din scărșnirea dinților? Vai mie, vai mie, spurcatului, cel plin de toată duhoarea, căci era mai bine să nu mă fi născut! De ce slavă voi fi lipsit eu, întunecatului! Vai mie, vai mie, ce slavă, ce cinste, ce cununi, ce bucurie, ce strălucire am pierdut pentru că am slujit păcatului. O, suflete, nenorocit, unde este acum străpungerea, unde sunt cele pe care le-ai îndreptat, ce fel sunt păcatele tale, vai ție, spurcatele și jalnicule, unde va fi sălașul tău în ziua cea înfricoșată, oare ce bine să lucrez ca să plac lui Dumnezeu, cum vei fi aruncat în cuptor, cu jalnici ochi vei vedea vaiul și plângerea, cum vei fi osândit înaintea lui Dumnezeu de amarnica ta conștiință! O,

suflete spurcat, care pururi dorești să te tăvălești în putrejune, care neîncetat slujești pântecelui, suflete nelegiuit și stricat, cu ce rușine te vei arăta lui Hristos, cu ce ochi, păcătosule, smeritule, vei vedea dulcea față a lui Hristos, spune, spune, suflete, căci ai văzut, ai văzut înfricoșătoarele acelea priveliști pe care va să le săvârșească Domnul la sfârșitul veacurilor. Spune, suflete, dacă ai fapte în conștiința ta vrednice de slava aceea. Cum crezi că vei intra acolo, tu care ți-ai întinat dumnezeiescul Botez în care ai fost inițiat? Vai ție atunci, spurcatule, suflete, căci ai a moșteni focul cel veșnic și unde va fi atunci nelegiuirea și cel ce ți-a strecurat-o ție spre răzbunare, dar Doamne, Doamne, izbăvește sufletul meu din foc, din scrâșnirea dinților, din cumplitul tartar”.

Acestea și multe altele cu lacrimi le mărturisea muștrându-se pe sine fericitul și după aceea îl puteai vedea pe el abia umblând în vaietele lacrimilor și suspinând cu amar din adâncul inimii căci avea în minte tainele acelea înfricoșătoare pe care le văzuse și se silea dorind de voie, dacă i-ar fi fost cu puțință, să le ajungă pe acelea și să părăsească lumea. Adeseori, gândindu-se și primind în minte mai curat cele arătate lui, scrâșnea dinții ca înnebunit de înflăcărarea până la sațiu a Duhului Sfânt și, bătându-se pe sine, zicea: „O, ce bucurie, ce slavă, ce strălucire îi așteaptă pe sfinți în ceruri și frică mă cuprinde pe mine multă să nu fiu lipsit de cele de acolo.” Suspinând greu zicea: „Doamne, ajută și mântuiește întunecatul meu suflet!” Căci ce trebuie să mai spunem? Atâta credință și dragoste ce i-a dat lui bunătatea lui Dumnezeu, încât aducea rugăciuni și pentru păgâni, și pentru eretici, și iudei cu îndrăznire la înduratul Dumnezeu, ca să le deschidă ochii lor cei dinlăuntru, ca să cunoască și să înțeleagă lumina cea în trei sori a Sfintei Treimi. Dar atâta smerenie și blândețe i-a dat lui harul Sfântului Duh, încât se socotea pe sine că el este cel ce spurcă lumea, dar avea și acest gând pururea în minte. Dacă stătea să vorbească cuiva ceva de suflet folositor sau despre un alt lucru, îndată se arunca pe sine cu duhul sub picioarele omului și astfel vorbea cu el cele necesare fie că era femeie cu firea, fie bărbat, înclinându-se către el cu inimă zdrobită și cu duh smerit. Iar dacă i se întâmpla uneori să se mânie în mod firesc, cu gura rostea un cuvânt aspru, dar inima lui era plină pururea de miere duhovnicească.

traducere din greaca veche de monahia Parascheva Enache,
ediție de Pr. Dragoș Bahrim